

De Blauwe Paradijsvogel moet zijn kostbare veren-
tooi dikwijls met de dood bekopen. Lokale verenjagers
roeien de populaties gaandeweg uit. Een simpel
jachtverbod heeft weinig zin. De bevolking betrekken
in het duurzaam gebruik van bos en vogels maakt
des te meer kans.

Papoea Nieuw Guinea

De destructieve aantrekkingskracht van de Blauwe Paradijsvogel

Oornithologen beschouwen de Blauwe
Paradijsvogel (*Paradisea Rudolphi*)
uit Papoea Nieuw Guinea als een
van de mooiste en spectaculairste vogels ter
wereld. Deze 'status' heeft de vogel te danken
aan zijn uitzonderlijke paringsdans en de
bijzonder fraaie veren van (voornamelijk) de
mannetjes. Maar die veren vormen ook een
groot gevaar voor het voortbestaan van de
soort. Al vele eeuwen maakt de lokale bevol-
king jacht op de Blauwe Paradijsvogel om de
veren te gebruiken als hoofddecoratie. Na de
komst van de Europeanen enkele eeuwen

geleden nam de vraag naar paradijsvogel-
veren enorm toe, omdat de veren in Europa
erg gewild waren voor de decoratie van vrou-
wenhoeden. De populaties van paradijsvogels
kwamen hierdoor onder druk te staan. De
koloniale autoriteiten besloten daarom de
handel stop te zetten. Het gevaar van uit-
sterven bleek echter niet voorgevoeld te worden.

Volgens BirdLife International, wereldwijd
de grootste non-gouvernementele organisatie
voor vogelbescherming, wordt de Blauwe
Paradijsvogel thans opnieuw bedreigd. Over
de achterliggende factoren is tot op heden

erg weinig bekend. Als enthousiaste milieu-
geograaf en fanatieke vogelaar besloot ik in
het kader van mijn masterscriptie onder
begeleiding van Ton Dietz en Koen Kusters
onderzoek te doen naar de relatie tussen
jachtpraktijken in Papoea Nieuw Guinea en de
mate waarin mensen marktoegang hebben.

Afgelegen

De Blauwe Paradijsvogel komt alleen voor in
de afgelegen hooglanden van Papoea Nieuw
Guinea. Daar bezocht ik tien *clans* van twee
stammen, waaronder ook enkele op zeer af-
gelegen plekken. In een van de dorpen – een
dag lopen van de bewoonde wereld – was nog
nooit eerder een westerling geweest. Mijn
bezoek veroorzaakte dan ook heel wat ophef
onder de bewoners. Veel kinderen waren
doodsbang en de ouderen totaal verbijsterd.

Uit de interviews met clanleden kwam naar
voren dat de veren van de Blauwe Paradijs-
vogel van oudsher gebruikt worden om magi-
sche krachten op te wekken, maar die traditie
raakt langzaam in onbruik. Steeds vaker
dienen de veren als versiering van huizen en
auto's, vooral in de minder afgelegen dorpen.
Veruit de meeste veren worden verwerkt in
hoofdtooiën die mensen dragen tijdens
singsings, traditionele vieringen met dans, een
tot vijf keer per jaar. De deelnemers tooien
zich naar de tradities van hun stam met aller-
hande vogelveren, dierenvachten, wapens en

schmink. In de ene stam is een versiering
met veren van de Blauwe Paradijsvogel een
absolute vereiste, in de andere worden ze
relatief weinig gedragen.

Bedreigingen

De Blauwe Paradijsvogel wordt uitsluitend
bejaagd vanwege zijn veren (al wordt het
weinig vlees wel opgegeten), voor eigen ge-
bruik en voor de verkoop. Er is handel tussen
de leden van eenzelfde clan, maar ook tussen
leden van verschillende clans en stammen.
Daarnaast is een vrij omvangrijke veerhandel
met toeristen ontstaan. Toeristen betalen
relatief veel, tot wel € 150, voor de veren van
zeldzame paradijsvogels, hoewel de natio-
nale wetgeving de handel verbiedt als deze
niet bestemd is voor culturele doeleinden.

Er blijkt inderdaad een verband te bestaan
tussen marktoegang en jachtdruk, al is dit
niet eenduidig. Aan de ene kant leidt meer
marktoegang tot meer toerisme, waardoor
de handel in veren toeneemt. Aan de andere
kant lijkt meer marktoegang de jachtdruk
juist te verminderen omdat het belang van
tradities zoals *singsings* in de minder afge-
legen dorpen afneemt. Per saldo neemt de
jachtdruk af.

Veel bewoners zijn bezorgd over de achter-
uitgang van de vogelpopulatie, vooral met het
oog op de bijzondere veren. In verscheidene
clans zijn daarom informele afspraken gemaakt
die de jacht op de Blauwe Paradijsvogel, en
soms ook andere paradijsvogelsoorten, ver-
bieden of beperken. Deze hebben echter nau-

welijks effect. Als de afspraken al nagekomen
worden, gaan clanleden de veren simpelweg
bij een andere clan kopen, waar de jacht nog
wel is toegestaan. Soms hebben jachtafspra-
ken een religieuze achtergrond. Christelijke
clanleden mogen de veren namelijk niet
gebruiken vanwege een verbod op afgoderij.
Het christendom lijkt hiermee de jachtdruk
op de vogels te reduceren, ware het niet dat
de veren dan weer massaal bij de kerstviering
worden gebruikt.

Duurzame aanpak

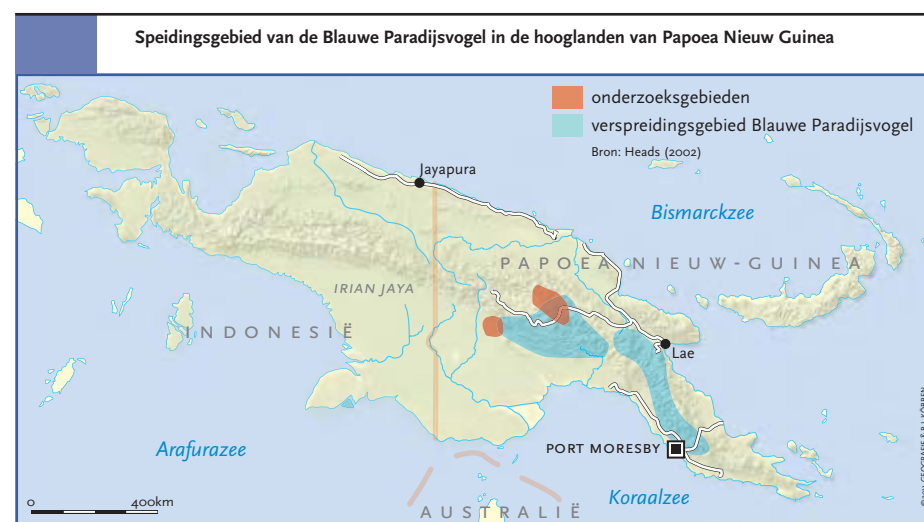
Een wettelijk verbod op de jacht op de Blauwe
Paradijsvogel lijkt weinig zinvol. Handhaving
is vrijwel onmogelijk in de zeer afgelegen
gebieden waar de jacht veelal plaatsvindt.
Bovendien is de vogel van grote sociaal-
culturele waarde voor veel inwoners. En dat
trekt weer toeristen aan – een interessante
bron van inkomsten. Verder bestaat het gevaar
van substitutie: als mensen de Blauwe Para-
dijsvogel niet meer mogen bejagen, zullen ze
de veren van andere vogelsoorten gaan ge-
bruiken. Het inrichten van natuurreservaten
is praktisch onmogelijk, omdat 97% van het
land in handen is van de lokale gemeenschap-
pen, die hiervan afhankelijk zijn voor hun
voedsel en drinkwater.

Het is daarom zaak de bevolking te be-
trekken bij de oplossing. De clans moeten de
voordelen van bescherming inzien en weten
hoe ze op een duurzame manier kunnen om-
gaan met de vogel. Zo zijn er manieren om
de veren langer te bewaren waardoor minder

Herta Macht- scriptieprijs

Dit artikel is gebaseerd op de scriptie
*Destructive Attraction. Blue Birds of
Paradise and local inhabitants: an equilibrium?*,
waarvoor Michiel van den Bergh, oud-stu-
dent sociale geografie aan de Universiteit
van Amsterdam, op 17 juni 2010 de Herta
Macht-scriptieprijs 2010 ontving. Sinds 2006
reikt de faculteit ruimtelijke wetenschappen
van de Rijksuniversiteit Groningen deze
prijs jaarlijks uit aan jong talent in de
ruimtelijke wetenschappen. Het doel van
de prijs is het bevorderen van culturele
aspecten in en maatschappelijke relevantie
van de ruimtelijke wetenschappen. De
deadline voor het inleveren van scripties
voor het komende jaar is 22 maart 2011.

Meer informatie: [www.rug.nl/frw/onderwijs/
scriptieprijs/index](http://www.rug.nl/frw/onderwijs/scriptieprijs/index)

Michiel van den Bergh met enkele leden van de Tikibi-clan in de Southern Highlands Province. Ze zijn westers gekleed. Hoofdtooiën zoals de oude man op de rechterfoto draagt, gebruiken ze alleen nog tijdens traditionele feesten.

Lid van de Tikibi-clan met veren van de Blauwe Paradijsvogel.

vogels gedood hoeven worden. Daarnaast is
duurzaam gebruik van het bos van vitaal
belang voor zowel de vogel als de mensen om
te kunnen voorzien in hun levensonderhoud.

Een flinke minderheid van de respondenten
geniet ervan de vogels te zien en te horen.
Ook zijn velen trots dat de paradijsvogel
– het nationale symbool van Papoea Nieuw
Guinea – voorkomt in hun clangebied. Deze
houding, in combinatie met meer voorlichting
over duurzaam gebruik van bos en vogel,
zou wel eens de redding kunnen zijn voor
de Blauwe Paradijsvogel in Papoea Nieuw
Guinea. •